

O LÉXICO

Primeira e segunda declinación

discipina -ae

fera -ae

gloria -ae

regina -ae

campus -i

tyrannus -i

forum -i

studium -ii

familia -ae

forma -ae

pecunia -ae

vita -ae

triumphus -i

aerarium -i

vitium -i

Terceira declinación

cognomen -inis

nomen -inis

hostis -is

opus -eris

finis -is

fidelitas -atis

gens gentis

libido -inis

crudelitas -atis

dedecus -oris

princeps -ipis

imperator -oris

mater -tris

mors mortis

nobilitas -atis

region -onis

navis -is

urbs urbis

soror sororis

virtus -utis

uxor -oris

Adxectivos 2-1-2

eruditus -a -um

facundus -a -um

maritimus -a -um

optimus -a -um

solus -a -um

sceleratus -a -um

suus -a -um

strenuus -a -uum

privatus -a -um

Adxectivos da terceira declinación

brevis -e

celeber -bris -e

civilis -e

communis -e

diligens -ntis

inlustris -e

ingens -ntis

familiaris -e

gravis -e

insignis -e

militaris -e

mirabilis -e

nobilis -e

navalis -e

similis -e

omnis -e

turpis -e

Verbos

repudio -are -avi -atum

supero -are -avi -atum

floreo -ere -ui

credo -ere credidi creditum

incendo -ere -cendi -censum

redigo -ere -egi -actum

vivo -ere vixi victum

traho -ere traxi tractum

teneo -ere tenui tentum

finio -ire -ivi -itum

eo ire ivi itum

A LINGUA

A terceira declinación. Temas en -i

Nun principio a declinación dos temas en consoante e a dos temas en -i diferenciábanse claramente, pero co paso do tempo a declinación dos temas en -i foi asimilada pola dos temas en consoante.

SUBSTANTIVOS MASCULINOS E FEMININOS

	Singular	Plural
N - V	civis	cives
Acusativo	civem	
Xenitivo	civis	civium
Dativo	civi	civibus
Ablativo	cive	

SUBSTANTIVOS NEUTROS

	Singular	Plural
N - V - A	mare	maria
Xenitivo	maris	marium
Dativo- Ablativo	mari	maribus

Á hora de diferenciar os temas en consoante dos temas en -i cómpre diferenciar entre os substantivos que teñen unha sílaba menos en nominativo singular que en xenitivo singular (como *dux ducis*, *lex legis*, *plebs plebis*, etc.) e os que teñen o mesmo número de sílabas en nominativo e xenitivo singular (como *civis civis*, *hostis hostis*, *mare maris*, etc.). Os primeiros chámanse **imparisílabos** e son temas en consoante mentres que os segundos reciben o nome de **parisílabos** e son temas en -i. Igualmente, hai un grupo reducido de substantivos e adxectivos que podemos chamar **falsos imparisílabos** nos que inicialmente había un -i no nominativo singular que acabou por perderse por influencia dos temas en consoante, así **urbis urbis*, por exemplo, pasou a ser *urbs urbis*. Así mesmo a práctica totalidade dos **falsos imparisílabos** teñen no nominativo singular a terminación -ns e *urbs urbis* é unha das pouquísimas excepcións.

	Singular	Plural
N - V	urbs	urbes
Acusativo	urbem	
Xenitivo	urbis	urbium
Dativo	urbi	urbibus
Ablativo	urbe	

Os adxectivos da terceira declinación

Hainos de unha terminación como *pauper pauperis* ou *prudens prudentis* que se enuncian como substantivos, é dicir, co nominativo e o xenitivo singular.

	Singular		Plural	
	Masc. / Fem.	Neutro	Masc. / Fem.	Neutro
N - V	pauper		pauperes	paupera
Acusativo	pauperem	pauper		
Xenitivo	pauperis		pauperum	
Dativo	pauperi		pauperibus	
Ablativo	paupere			

	Singular		Plural	
	Masc. / Fem.	Neutro	Masc. / Fem.	Neutro
N - V	prudens		prudentes	prudentia
Acusativo	prudentem	prudens		
Xenitivo	prudentis		prudentium	
Dativo	prudenti		prudentibus	
Ablativo	prudenti (-e)			

Hainos de dúas terminacións como *omnis omne* e enúncianse segundo os nominativos singulares posíbeis.

	Singular		Plural	
	Masc. / Fem.	Neutro	Masc. / Fem.	Neutro
N - V	omnis	omne	omnes	omnia
Acusativo	omnem			
Xenitivo	omnis		omnium	
Dat - Ab	omni		omnibus	

Hainos de tres terminacións como *acer acris acre*, que se enuncian segundo os nominativos singulares posíbeis.

	Singular			Plural	
	Masculino	Feminino	Neutro	Masc. / Fem.	Neutro
N - V	acer	acris	acre	acres	acria
Acusativo	acrem				
Xenitivo	acris			acrium	
Dat - Ab	acri			acribus	

O futuro de indicativo

O futuro de indicativo segue un esquema na primeira e segunda conxugación e outro diferente na terceira e na cuarta.

PRIMEIRA E SEGUNDA CONXUGACIÓN **Tema de Presente + -b- + vogal de unión + desinencia**

TERCEIRA E CUARTA CONXUGACIÓN **Tema de Presente + -a- (1ª pers)/-e- (resto) + desinencia**

1ª (-a)	2ª (-e)	3ª (cons.)	3ª (-u)	3ª mixta (-ī)	4º (-ī)
ama-b-o	habe-b-o	leg-a-m	statu-a-m	capi-a-m	audi-a-m
ama-b-i-s	habe-b-i-s	leg-e-s	statu-e-s	capi-e-s	audi-e-s
ama-b-i-t	habe-b-i-t	leg-e-t	statu-e-t	capi-e-t	audi-e-t
ama-b-i-mus	habe-b-i-mus	leg-e-mus	statu-e-mus	capi-e-mus	audi-e-mus
ama-b-i-tis	habe-b-i-tis	leg-e-tis	statu-e-tis	capi-e-tis	audi-e-tis
ama-b-u-nt	habe-b-u-nt	leg-e-nt	statu-e-nt	capi-e-nt	audi-e-nt

O futuro do verbo *sum* fórmase como se ve na seguinte táboa, sobre a raíz *es-* na que o *s* sofre rotacismo en posición intervocálica.

Singular	Plural
ero	erimus
eris	eritis
erit	erunt

OS TEXTOS

A derrota de Marco Antonio

Antonius Asiam et Orientem tenebat. Caesaris Augusti Octaviani sororem repudiat et Cleopatram, Aegypti reginam, uxorem ducit. Postea bellum civile commovit, sed Augustus navali pugna clara et inlustri apud Actium, locum in Epiro, Antonium vincebat. Aegyptus per Octavianum Augustum Romana provincia est.

Augusto

Octavianus Augustus rem publicam per quadraginta et quattuor annos solus obtinet, ante enim duodecim annos cum Antonio et Lepido tenebat. Decedit autem septuagesimo sexto anno morte communi in oppido Campaniae Atella. In campo Martio sepulturam dant atque, virum, non inmerito deo similem putabant.

Nullo tempore ante Octavianum Augustum magis Romana res florebat, nam Romano adiciebat Imperio Aegyptum, Cantabriam, Dalmatiam, Pannoniam, Aquitaniam, Illyricum, Raetiam, Vindelicos et Salassos in Alpibus, omnes Ponti maritimas civitates, vincit autem proeliis Dacos. Germanorum multas copias delebat atque Germanos populos trans Albim fluvium summovebat.

Calígula, Claudio, Nerón

Succedit Tiberio C. Caesar, cognomine Caligula, Drusi, privigni Augusti, et Tiberii nepos, sceleratus ac funestus.

Post Caligulam Claudius est, Drusi filius. Claudius medie imperabat, multa gerebat tranquille atque moderate. Bellum Britanniae facit et per Cn. Sentium atque A. Plautium, inlustres ac nobiles viros, triumphum celebrem agit. Filio autem suo Britannici nomen imponit. Claudius vivit annos IV et LX, imperat XIV, post mortem Divum apellant.

Succedit Claudio Nero, Caligulae avunculo suo similis. Multos senatores occidit, bonis omnibus hostis erat, parricidia multa faciebat, fratrem, matrem, uxorem occidit, urbem Romam incendit. Decedit imperii quarto decimo anno atque in Nerone omnis Augusti familia finit.